

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНА ТА ПРАВОВА СИСТЕМА УКРАЇНИ В ЦИФРОВУ ЕПОХУ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 22 квітня 2026 року

Том 1

Одеса
2026

УДК 34:004:316.4(477)
С 70

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 23.04.2026 р.)*

За загальною редакцією академіка **С. В. Ківалова**

**С70 Соціально-політична та правова система України в цифрову епоху: сучасні виклики : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 22 квітня 2026 р.) / заг. ред. С. Ківалова ; НУ «Одес. юрид. академія». – Одеса : Фенікс, 2026. – Т. 1. – 704 с.
ISBN 978-617-8763-15-2**

Матеріали конференції узагальнюють результати наукових досліджень і практичних напрацювань учених, фахівців та представників професійних спільнот, виконаних в умовах воєнного часу та глибоких суспільних трансформацій.

У збірнику представлено широкий спектр наукових розвідок і практико-орієнтованих досліджень, що охоплюють актуальні проблеми публічного та приватного права, функціонування держави, судової та правоохоронної системи, а також трансформації суспільних процесів у цифрову епоху. Значну увагу приділено питанням адміністративного, фінансового, конституційного, міжнародного, морського та митного права, а також сучасним викликам у сфері кримінального права, кримінального процесу, криміналістики та оперативно-розшукової діяльності.

Окремі наукові секції присвячені проблемам удосконалення судоустрою, діяльності прокуратури, адвокатури та інших правоохоронних органів, розвитку трудового права і права соціального забезпечення, а також реформуванню цивільного, господарського, земельного, екологічного та енергетичного права. Збірник відображає також міждисциплінарний характер сучасних досліджень, охоплюючи питання філософії права, світових соціально-політичних процесів, соціології та психології, економіки та підприємництва в умовах війни і повоєнного відновлення. Важливе місце посідають дослідження у сфері інформаційних технологій, кібербезпеки, штучного інтелекту та математичного моделювання як ключових чинників забезпечення національної безпеки.

Крім того, у збірнику висвітлено проблематику педагогіки, лінгвістики права, перекладознавства, журналістики, фізичної та військової підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розрахований на науковців, викладачів, здобувачів вищої освіти та практиків у галузях права, економіки, соціології, психології, політології, інформаційних технологій і суміжних дисциплін.

УДК 34:004:316.4(477)

Відповідальний за випуск професор **М. Р. Аракелян**

Матеріали видано в авторській редакції.

ISBN 978-617-8763-15-2

© НУ «Одеська юридична академія, 2026
© Автори статей, 2026

Ігнатова Анастасія Сергіївна

МОВНІ ПРАВА У СУДОЧИНСТВІ: РОЛЬ РЕЄСТРУ ПЕРЕКЛАДАЧІВ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ПРАВ
НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН. 173

Козирь Дмитро Валерійович

ЄВРОПЕЙСЬКА ІНТЕГРАЦІЯ УКРАЇНИ: ЯКИМ МАЄ БУТИ МАЙБУТНЄ? 177

Бугаєнко Каріна Вікторівна

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ЖИТТЕВОГО ЦИКЛУ КОНСТИТУЦІЇ АРАБСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ ЄГИПЕТ .. 181

Матковський Микита Сергійович

ВІДНОВЛЕННЯ ПРАВА НА ДОСТУП ДО ІНФОРМАЦІЇ ПІСЛЯ ВІЙНИ: КОНСТИТУЦІЙНІ
ВИКЛИКИ 183

Ваньчак Марта Володимирівна

«ГАЛЮЦИНАЦІЇ» ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ЯК ЗАГРОЗА КОНСТИТУЦІЙНИМ ПРИНЦИПАМ
СУДОЧИНСТВА 185

Шлентов Юрій Сергійович

ПРАВО НА ДОСТАТНІЙ ЖИТТЄВИЙ РІВЕНЬ У РІШЕННЯХ КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ
УКРАЇНИ 188

СЕКЦІЯ 5. МІЖНАРОДНЕ ПРАВО ТА БЕЗПЕКА, ПРАВА ЛЮДИНИ Й МІЖНАРОДНО-ПРАВОВА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ У ХХІ СТОЛІТТІ

Бехруз Хашматулла

ТРАНСФОРМАЦІЯ НАЦІОНАЛЬНИХ ПРАВОВИХ СИСТЕМ В ЦИФРОВУ ЕПОХУ 191

Аракелян Мінас Рамзесович

ТРАНСФОРМАЦІЯ ПРАВОЗАХИСНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ КРИЗ. 193

Белогубова Оксана Олександрівна

ЕНЕРГЕТИЧНА ДИПЛОМАТІЯ ЄС: МІЖНАРОДНИЙ ТА РЕГІОНАЛЬНИЙ ВИМІР. 196

Грушко Мальвіна Валеріївна

ЮРИСДИКЦІЯ МІЖНАРОДНОГО КРИМІНАЛЬНОГО СУДУ ЩОДО ЗЛОЧИНУ ГЕНОЦИДУ:
ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ТА ПОЛІТИЧНІ ОБМЕЖЕННЯ. 198

Vladyslav Dronov

MEDIA AS A TOOL FOR THE PROTECTION OF HUMAN RIGHTS. 201

Каненберг-Сандул Оксана Костянтинівна

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ В УМОВАХ ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ В
ДІЯЛЬНОСТІ УВКБ ООН 205

Мануйлова Катерина Вікторівна

ПРАВА ЛЮДИНИ У ЦИФРОВУ ЕПОХУ: ВИКЛИКИ ДЛЯ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВОГО
РЕГУЛЮВАННЯ. 207

Форманюк Вікторія Василівна

МЕРЕЖА АГЕНТСТВ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ ЯК ІНСТИТУЦІЙНИЙ МЕХАНІЗМ
КООРДИНАЦІЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗОВАНИХ АГЕНТСТВ ЄС. 210

Цибульська Ольга Юріївна

ПРОЦЕДУРА «EXEQUATUR» В УКРАЇНІ: МІЖНАРОДНИЙ ПРИВАТНО-ПРАВОВИЙ
АСПЕКТ 213

Ярмакі Володимир Христофорович

БАЛАНС МІЖ БЕЗПЕКОЮ ТА ПРИВАТНІСТЮ: ЦИФРОВИЙ КОНТРОЛЬ У ВОЄННИЙ ЧАС
КРИЗЬ ПРИЗМУ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА ПРАВ ЛЮДИНИ 216

Бірюков Руслан Миколайович

БОРІТБА З КІБЕРЗАГРОЗАМИ ЯК ФАКТОР СТАНОВЛЕННЯ МІЖНАРОДНОГО
ПОЛІЦЕЙСЬКОГО СПІВРОБІТНИЦТВА В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ 219

Войтович Павло Петрович

ІНФОРМАЦІЙНІ ПРАВА ЛЮДИНИ: ПІД ЗАГРОЗОЮ? 222

5. Charter of Fundamental Rights of the European Union of 7 December 2000, as adapted at Strasbourg on 12 December 2007. *Official Journal of the European Union*. 2012. P. 391–407. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:12012P> (date of access: 28.03.2026).

Ключові слова: права людини, захист прав людини, міжнародне право, Європейський Союз, право на доступ до інформації, медіа.

Key words: human rights, protection of human rights, international law, European Union, right of access to information, media.

Канєнберг-Сандул Оксана Костянтинівна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри міжнародного та європейського права,
кандидат юридичних наук, доцент*

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ В УМОВАХ ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ В ДІЯЛЬНОСТІ УВКБ ООН

Повномасштабне вторгнення російської федерації та порушення територіальної цілісності України призвело до найбільшої міграційної хвилі в Європі з часів Другої світової війни. Набуття статусу біженця в умовах збройного конфлікту на сьогодні має особливу актуальність. Саме збройні конфлікти призводять до масового переміщення осіб, які шукають притулку за межами своєї країни тим самим породжуючи міграційну кризу. Мільйони українців були змушені шукати захисту на території держав-членів Європейського Союзу.

Сучасний світ характеризується зростанням кількості та інтенсивності збройних конфліктів, які є основною причиною вимушеного переміщення мільйонів людей. Забезпечення прав цих осіб, які часто залишаються без засобів до існування, документів та базової безпеки, є одним із найбільших гуманітарних викликів сучасного світу. Діяльність УВКБ ООН, як ключового глобального гравця у цій сфері, набуває надзвичайно критичного значення. Її мандат охоплює захист прав не лише біженців (осіб, які перетнули міжнародний кордон), але й внутрішньо переміщених осіб, чий права та потреби є не менш гострими та важливими, а їхній правовий статус часто складніший для розуміння [1].

Актуальність вивчення особливостей роботи УВКБ ООН полягає в необхідності аналізу ефективності застосовуваних механізмів захисту в динамічних та небезпечних умовах під час збройного конфлікту. Це включає надання швидкої гуманітарної допомоги, правового захисту, забезпечення доступу до освіти, охорони здоров'я та пошук довгострокових рішень, що включає у себе добровільне повернення, місцеву інтеграцію або розселення в третій країнах.

Для України ця тема має першочергове, життєво важливе значення. З 2014 року і, особливо, після повномасштабного вторгнення, Україна зіткнулася з

гуманітарною кризою небачених масштабів. Досвід та стандарти УВКБ ООН є дуже цінною базою для розробки та покращення національної політики України щодо захисту прав ВПО та біженців, включаючи багато питань компенсації, реєстрації, соціальної адаптації та, зрештою, повоєнного відновлення. Аналіз роботи УВКБ ООН допомагає визначити найкращі практики для забезпечення сталості рішень для внутрішньо переміщених осіб.

Найбільшим викликом для УВКБ ООН є право суверенних держав контролювати доступ до своєї території. У зонах збройних конфліктів або на окупованих територіях держава-агресор чи сторони конфлікту можуть відмовити або обмежити доступ гуманітарних місій. Міжнародне гуманітарне право вимагає безперешкодного доступу для допомоги [2].

Ефективність УВКБ ООН щодо забезпечення прав переміщених осіб в умовах збройних конфліктів значною мірою залежить від кластерного підходу. Цей підхід, запроваджений Міжвідомчим постійним комітетом ООН, має на меті перетворити загальні принципи міжнародного права біженців і прав людини на скоординовані та дієві операції на місцях [3]. Особливість роботи УВКБ ООН полягає у його подвійній ролі: як провідної міжнародної правозахисної організації і як координатора ключових гуманітарних секторів.

Короткочасне реагування є першочерговим завданням УВКБ ООН, спрямованим на забезпечення виживання людей одразу після переміщення [4]. Це вимагає оперативності, гнучкості та мобілізації ресурсів. Сюди входять: надання екстреної грошової допомоги, роздача непродовольчих товарів (ковдри, набори гігієни), надання юридичного захисту на кордоні та забезпечення негайного притулку. На противагу цьому, довгострокові рішення спрямовані на відновлення самодостатності, гідності та прав переміщених осіб. УВКБ ООН визначає три такі рішення: добровільне повернення (в країну походження або на місце постійного проживання), місцева інтеграція у приймаючій громаді або розселення в третій країні [5]. Реалізація цих рішень вимагає інвестицій у сталість: професійне навчання, підтримка зайнятості, відновлення інфраструктури та забезпечення прав власності. Основна складність полягає в тому, що ці рішення можуть бути успішно реалізовані лише за умови стабільності, яка часто відсутня в зонах конфлікту.

Отже, підсумувавши вищенаведене можна зробити висновок що діяльність Управління Верховного комісара ООН у справах біженців (УВКБ ООН) щодо забезпечення прав переміщених осіб в умовах збройних конфліктів є багатогранною, критично важливою та інституційно складною місією. Її ефективність залежить не лише від міжнародно-правового мандату, а й від здатності до адаптації та координації у хаосі війни.

Список використаних джерел:

1. УВКБ ООН: загальна інформація. URL: <https://www.unhcr.org/ua/overview> (дата звернення: 27.03.2026).

2. Гуманітарна допомога. *QuantumLaw*. URL: <https://quantumlaw.com.ua/blog/humanitarian-assistance> (дата звернення: 27.03.2026).

3. Кластерний підхід. URL: <https://shorturl.at/WyXg5>. (дата звернення: 27.03.2026).

4. Реагування УВКБ ООН у сфері захисту. URL: https://www.unhcr.org/ua/sites/ua/files/2025-08/UNHCR%20Protection%20Update%20%20-%20Q2-2025_UA.pdf (дата звернення: 27.03.2026).

5. Які рішення пропонує УВКБ ООН? Робочі Настанови. URL: <https://doubt.druzhba.cx.ua/ukraincyam/yaki-3-rishennya-proponuie-uvkb-oon.html> (дата звернення: 27.03.2026).

Ключові слова: УВКБ ООН, переміщені особи, правовий захист, внутрішньо переміщені особи, збройний конфлікт.

Key words: UNHCR, displaced persons, legal protection, internally displaced persons, housing, armed conflict.

Мануїлова Катерина Вікторівна

Національний університет «Одеська юридична академія»,

доцент кафедри міжнародного та європейського права,

кандидат юридичних наук, доцент

ПРАВА ЛЮДИНИ У ЦИФРОВУ ЕПОХУ: ВИКЛИКИ ДЛЯ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Стрімкий розвиток цифрових технологій у XXI столітті суттєво впливає на всі сфери суспільного життя, зокрема й на реалізацію та захист прав людини. Поширення мережі Інтернет, розвиток штучного інтелекту, технологій обробки великих даних, цифрових платформ та систем відеоспостереження створюють нові можливості для доступу до інформації, комунікації та участі людини в суспільному житті. Водночас такі технологічні зміни породжують нові ризики, пов'язані з можливими порушеннями прав людини, зокрема права на приватність, захист персональних даних, свободу вираження поглядів та недискримінацію.

У сучасних умовах цифрової трансформації суспільства особливої актуальності набуває питання адаптації міжнародно-правових механізмів захисту прав людини до нових технологічних викликів. Активне використання державами та приватними компаніями цифрових технологій для збору, зберігання та аналізу інформації про людей може створювати ризики надмірного контролю, цифрового стеження та втручання у приватне життя. Крім того, застосування алгоритмічних систем і штучного інтелекту в різних сферах суспільних відносин може призводити до нових форм дискримінації та обмеження основоположних прав людини.